Netwerk Noordoost
is dwaande

Gedeputeerde Staten Provincie Fryslân
Postbus 20120
8900 HM LEEUWARDEN

Buitenpost, 7 juli 2021

onderwerp: Eerste reactie ANNO-gemeenten op Friese projectenmachine

Geacht college,

Dit voorjaar heeft u onze aandacht gevraagd voor de vorming van de Friese Projectenmachine (FPM). Het verzoek tot deelname aan het FPM hebben wij met belangstelling gelezen en als gemeentelijke partners in de ANNO-regio met elkaar besproken. We trekken hier samen in op omdat wij ons gezamenlijk inzetten om kansen voor onze regio te verzilveren.

In deze brief nemen wij u mee in ons afwegings- en besluitvormingsproces tot mogelijke deelname in de FPM als ANNO-regio en de inzet die u van ons als individuele gemeenten hiervoor vraagt.

Een eerste reactie
Wij juichen van harte toe dat de provincie zich inzet om Europese middelen naar Fryslân te halen. Als gemeente of regio een bijdrage leveren aan Europese programma's of subsidie verwerven voor projecten vraagt een tijdsinvestering en specialistische kennis. Wij onderkennen het belang om specialistische kennis en expertise te bundelen om goede aanvragen te schrijven en zo concrete projecten te ontwikkelen. De vraag is of de koers die u met de FPM wilt inzetten hier op dit moment voldoende op inspeelt. Daarnaast berust deelname in de FPM in onze optiek bovenal vanuit de solidariteitsgedachte. Je doet mee omdat je daarmee het grotere geheel dient en daar ook de vruchten van plukt. De hiervoor genoemde afwegingen betrekken wij in onze besluitvorming tot deelname.

Verkenning
In onze verkenning tot deelname aan de FPM is via de ambtelijke lijn nauw contact geweest en informatie uitgewisseld. Verder hebben wij ook advies ingewonnen bij het bureau ERAC over kansen voor onze regio binnen Europese programma's. Vorige week hebben onze portefeuillehouders Europa de vorming van de FPM en op dit moment beschikbare informatie besproken. De informatienotitie over de FPM, de informatie van ERAC (ambtelijk bij u bekend) en de aanvullende informatie die wij van de heer Slijkhuis mochten ontvangen geeft een nadere duiding aan het initiatief.

Aandachtspunten en suggesties
Het voorstel kent voor onze gemeente op een aantal punten aandachtspunten en suggesties waarover wij graag met u in gesprek gaan.

- Wij zijn van mening dat de FMP niet nodig is voor onze regio voor het verwerven van de Europese middelen vanuit het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) en het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO). Zoals u bekend worden deze middelen per landsdeel ingezet en voor onze regio ontsloten via onder andere de provincie en SNN. Programmatisch en inhoudelijk bepaalt de provincie wie daar kans op maakt.
  De middelen van het Europees Sociaal Fonds (ESF) worden verdeeld via de arbeidsmarktregio's. Dan blijven de specifieke Europese calls & tenders voor projectaanvragen over. Denk bijvoorbeeld aan het programma Horizon Europa, welke voor Nederland sterk gericht is op wetenschappelijke en technologische innovaties. Of het FPM voor onze regio het juiste instrument en de juiste investering is voor toegang tot aanvullende middelen uit Europa, daarover willen wij graag meer inzicht. Daarbij staat ook de vraag centraal of in onze regio hiervoor de passende projecten en aanvragen (kunnen) worden ontwikkeld.
- Vanuit het belang van de regio levert een eerste analyse voor deelname vanuit onze regio in beperkte mate resultaten op. De investering die wordt gevraagd levert de regio indirect meerwaarde op, zie ook de volgende overweging.
- De investering om als regio zelf in te zetten op projecten vraagt daarnaast ook om cofinanciering en inzet in de eigen organisaties. Projecten die bijdragen ontvangen uit de Europese programma's hebben een bovenwettelijk karakter. Dit sluit niet aan bij de huidige koers en (financiële) situatie van de gemeenten.
- Zoals in de inleiding van deze brief benoemd is deelname in de FPM in onze optiek bovenal een keuze vanuit de gedachte dat deelname plaatsvindt vanuit de solidariteitsgedachte. Je doet mee omdat je daarmee het grotere geheel dient en daar ook de vruchten van plukt. Dit is voor ons een belangrijk politiek bestuurlijk aandachtspunt.
- In relatie met het hiervoor genoemde aandachtspunt willen met u het gesprek aangaan over een prestatie gerelateerde component in de bijdrage van gemeenten. Denk daarbij aan een voucherregeling.

Voor de volledigheid voegen wij de informatie van ERAC, zoals u die onlangs ook heeft ontvangen, als bijlage bij deze brief toe.

In gesprek over de FPM
Als ANNO regio weten wij als geen ander dat je samen sterker staat en samen (Europese) kansen voor de regio en Fryslân moet benutten. Om een goede afweging te kunnen maken wat de FPM voor onze regio kan betekenen, gaan wij na de zomervakantie graag met u over onze bevindingen in gesprek.

Wij verwachten onze raden vervolgens een besluit over eventuele deelname voor te kunnen leggen.

Wij vertrouwen erop u op dit moment voldoende te hebben geïnformeerd. Een afschrift van deze brief hebben delen wij met de VFG-portefeuillehouders Europa & Internationaal.

Met vriendelijke groet,

Namens het college van burgemeester en wethouders van Achtkarspelen,

de secretaris/directeur, mr. M.P. de Jong	de burgemeester, mr. O.F. Brouwer

Namens het college van burgemeester en wethouders van Dantumadiel,

Secretaris R.G. Dijksterhuis	Burgemeester N.L. Agricola

Namens het college van burgemeester en wethouders van Noardeast-Fryslân,

Secretaris H.J.C.M. Verbunt, MBA	Burgemeester mr. J.G. Kramer

Namens het college van burgemeester en wethouders van Tytsjerksteradiel,

de secretaris/directeur, H.M. van Gils	de burgemeester, drs. L.J. Gebben

Bijlage: e-mail ERAC

Van:
Verzonden: maandag 7 juni 2021 10:56
Aan:
CC:
Onderwerp: RE: Scan op kansen voor Europese subsidies van de regio Noordoost Fryslân

Beste .

In aanloop naar onze videomeeting later vandaag, enkele eerste beschouwingen van : en mij.

Vanuit ERAC juichen wij ieder initiatief tot aandacht voor projectontwikkeling en Europa toe. Wij zien bij veel van onze opdrachtgevers dat het knelpunt op de route naar Europese middelen het meest vaak ligt bij de competenties om van 'een goed idee' te komen tot een uitvoerbaar en financierbaar project. Op strategisch niveau liggen er altijd eindeloze aansluitingspunten naar Europese programma's. Echter... Europa financiert geen beleid of geen ideeën, maar Europa financiert concrete activiteiten!

De ambitie op 130 miljoen euro Europese middelen voor Fryslân in de periode 2021-2027 plaatsen wij graag in het perspectief van 2014-2020. In de nu nog lopende programmaperiode hebben wij in onze database 98 miljoen euro geïdentificeerd aan Friese partners. Dat bedrag is exclusief POP (GLB pijler 2) omdat SNN weigert ons gegevens te verstrekken. Ten opzichte van de ambitie op 78 miljoen (als 60% van die 130 miljoen uit EU-programma's 'exclusief GLB') toont onze database dus aan dat alle partijen in Fryslân nu juist al ver bóven die ambitie realiseren.

Voor de vier gemeenten waarvoor je ons benadert, levert onze database circa 120 projecten op waaraan circa 5 miljoen EU-subsidie is toegekend. Het overgrote deel hiervan is ESF, dat door Ministerie SZW grotendeels aan de arbeidsmarktregio's is toebedeeld. Oftewel, als gemeente krijg je dat 'gewoon'. De gerechtvaardigde vraag voor jullie Colleges / Raden is naar onze mening dan ook niet of de gevraagde bijdrage in een aanvaardbare verhouding staat tot de gestelde ambitie, maar wat je als gemeenten extra mag verwachten ten opzichte van de huidige verwervingen.
Er is in dezen een aanname mogelijk wat jullie bij ongewijzigde inspanning en ongewijzigde kosten zouden mogen verwachten. Bijvoorbeeld door een analyse naar huidige verwervingen per programma en dan een extrapolatie van deze percentages naar de nieuwe programmabudgetten. EFRO redelijk gelijk, Interreg DE-NL stijgt, HorizonEurope stijgt, JTF 300+ miljoen volledig nieuw (en wel volledig gealloceerd aan Groningen), etc.

Vanuit ERAC werken we met drie kompassen in het navigeren in het Europese financieringslandschap. Het eerste kompas heet heel nuchter "Is het project EU-waardig?". Deze eerste stap wordt vaak onderschat. Dat hebben wij ook gemerkt in het werkatelier dat ERAC in Europe Ready Fryslân heeft mogen verzorgen. Veel betrekkelijk kleinschalige, regionale initiatieven. Toegang tot de Europese middelen ontstaat uit een bijdrage aan de Europese agenda.

- ➔ Dat kan redelijk laagdrempelig zijn bij de geografisch georganiseerde programma's, zoals EFRO, JTF en ESF. Die programmabudgetten zijn geen 'verdienste' van een regio of van een gedeputeerde, maar simpelweg gealloceerde budgetten op basis van Europese / nationale / bestuurlijke verdeelsleutels. Heel specifiek voor 2021-2027 binnen EFRO-programma Noord-Nederland ook de allocatie van gelabelde middelen aan Fryslân als gevolg van de kwalificatie als *'intermediate region'* – samen met Drenthe (en Flevoland in landsdeel West-Nederland) tegenover *'more developed region'* Groningen, waarmee het 'fair share' voor Fryslân binnen EFRO Noord-NL per definitie beter is geborgd in 2021-2027.
  (het persbericht is hierin dus vooral een bestuurlijk opportunistische weergave van de werkelijkheid)

- ➔ Bij de thematische georganiseerde programma's, zoals Horizon Europe, CEF en LIFE, ligt de drempel beduidend hoger. Daar wordt de Europese meerwaarde direct getoetst aan de onderliggende Europese agenda én in concurrentie met 26 andere lidstaten. Internationale samenwerking in een gemotiveerd complementair consortium is daarbij vaak het eerste vereiste.

In onze praktijk signaleren wij zelden tot nooit een gebrek aan het 'overzicht' richting Europese programma's. Wel een gebrek aan 'inzicht'. We zien ook zelden een tekort aan projectideeën, wel aan de ratio wat er EU-waardig is. Wij brengen dit in beeld met drie taartpunten die met elkaar een gesloten cirkel moeten vormen:

- Europa-strategie bij de EU liaison officer,
- Projectontwikkeling bij beleidsmedewerkers,
- Praktische Subsidiekennis bij (interne) subsidiespecialist.

Toegang tot Europese middelen hangt ook zeer sterk samen met het ondernemen van 'bovenwettelijke' activiteiten. Pas wanneer je iets doet dat uitstijgt boven het reguliere, creëer je de eerste openingen tot verleiding van Europa om mee te betalen. Deze belangrijke stelregel staat op gespannen voet met de beweging van de provincie om zich juist terug te trekken op haar wettelijke taken. Dat ondermijnt dus in de basis de mogelijkheid tot succesvolle aanvragen vanuit de provincie zelf.

Laatste beschouwing uit onze praktijk is dat excellente projectontwikkeling en succesvolle subsidieverwerving eigenaarschap vereist. Enerzijds op de abstracte ambitie, anderzijds op de concrete projecten. Eigenaarschap is het meest hoog en het meest te creëren juist binnen een zo klein mogelijke eenheid, en neemt juist direct en snel af bij het 'opschalen' naar een abstracter collectief of externe geledingen.

Bij het rapport zoals van jullie ontvangen, hebben wij enkele vragen c.q. kanttekeningen.

- Waar is de nulmeting? Op verworven euro's, maar óók op daadwerkelijke knelpunten die in de verwerving zouden bestaan?
- Waar is de analyse die ten grondslag ligt aan de ambitie van 130 miljoen, inclusief motivering van 40% GLB en 60% 'overig EU'? Programmagebieden, programmabudgetten, allocatiemechanismen, 'fair shares', etc.
- Waar is de verbinding naar financieringsopties, in aanvulling op subsidieopties? De budgetten van EIB (zoals ELENA, InvestEU, direct loans, etc.) zijn een veelvoud van de subsidiepotten en de Europese Commissie maakt voor 2021-2027 de zogenaamde *'blended finance'* (combinatie van subsidie en financiering in één project) veel meer mogelijk.
- Hoe wordt de ambitie afrekenbaar gemaakt voor de uitvoerders?
- Waar is de analyse van huidige structuren (NOM, SNN, RVO, HNP, VNG, Neth-ER, branchevertegenwoordigingen, etc. etc.)?
- Waar is de analyse met hoe andere provincies het aanpakken, wanneer wel wordt gesteld dat die meer succesvol zijn?
- Waar is de benchmark met andere provincies, niet enkel op verworven euro's maar vooral op absorptievermogen van economische / geografische / ecosystemische [triple-helix] variabelen?
- Hoe verhoudt het voorstel zich tot de Wet Markt & Overheid?
- Hoe verhoudt de beoogde subsidie aan Stichting Innovatiepact Fryslân zich tot staatssteunregels?
- Hoe voorkom je bij allocatie aan een innovatiestichting de juiste inhoudelijke en capacitaire aandacht voor de grote breedte aan niet-innovatie thematieken in de Europese mogelijkheden?
- Hoe verhoudt het creëren van een extra laag / organisatie zich tot de opmerking dat er minder bureaucratie nodig is?
- Hoe is de subsidieregeling voor vouchers aan initiatiefnemers voorzien (formele regeling, staatssteun, Awb, procedures, toetsing, verantwoording, administratieve lasten, etc.)?
- Hoe is inspraak van de gemeenten op besteding van hun eventuele cofinanciering voorzien?
- Klopt onze lezing van pagina's 27 t/m 29 van het rapport dat er wordt begroot op:
  - 2,2 fte nieuwe capaciteit?
  - Én EUR 835.000 (2021) groeiend tot EUR 1.203.000 (2027) extra cash-out uitgaven?
  - Én inzet van vele – al dan niet al bestaande – fte capaciteit binnen de loonlijsten van de beoogde partners?

Zonder beantwoordingen op voorgaande punten is onze afdronk van het voorstel dat er voor een groot deel (aanbodgedreven) doublures op bestaande informatie, functies en processen wordt voorgesteld, zonder

aantoonbare en/of afrekenbare meerwaarde in een realisatie bóven de huidige verwervingen 2014-2020. Wij kunnen nu slechts een gedeelte destilleren dat direct (b)lijkt bij te dragen aan daadwerkelijke steun aan concrete initiatieven.

Constructieve suggesties:

- Op basis van een nulmeting de ambitie flink opwaarts bijstellen.

- Gesprek aangaan over prestatiegerelateerde component in de bijdrage van gemeenten.

- Voorstel overwegen om hele aanpak te beperken tot de beoogde vouchers, die vouchers ook in te zetten voor de beoogde 'flagship-ontwikkeling' (samen ongeveer 50% van hele plan) én daarbij te lanceren dat de gemeenten niet op voorhand 'lump-sum' bijstorten maar wel iedere provincie-euro in een voucher voor een initiatiefnemer in je gemeente verdubbelen (dit is enerzijds meer prestatieprikkelend, anderzijds voorkomt dit *'what's in it for me-discussies'* onderling). Dan zou een budget van EUR 100.000 per jaar (125.000 inwoners à 81 cent) kunnen betekenen dat er voor EUR 200.000 wordt geïnvesteerd in projectontwikkeling voor jullie gemeenten. Tastbaar, lokaal en kansrijk.

- Bij de voucherregeling zou je ook nog de gedachte aan revolverende financiering kunnen voorstellen: bij succesvolle verwerving betaalt de initiatiefnemer de vouchersubsidie (deels) terug, waarmee je meer multiplier creëert. Dit is subsidietechnisch niet eenvoudig, maar het onderliggende principe is *'hip & happening'* bij veel bestuurders.

De Fryske Projectmachine is als naam en als aanpak al bekendheid aan het verwerven, onder andere door inbreng van in het VNG-webinar onlangs. In dat webinar verzorgde ERAC met gemeente Zwolle) de workshop over Europese subsidieverwerving.

Mogelijke invulling van de Fryske Projectmachine door:

- Component à la het Zeeuws subsidieteam: een informele maar wél gestructureerde en deskundig overleg tussen de Europa- en subsidiespecialisten van provincie en alle Zeeuwse gemeenten. Dit overleg speelt geheel binnen de reguliere fte's van provincie en gemeenten;
- Voucherregeling in uitvoering bij provincie met provinciaal budget, waarbij je iedere voucher op lokaal niveau 'verdubbelt'.

Ten slotte herhaal ik de opening van deze mail: wij juichen ieder initiatief richting Europa toe! Het is per definitie goed om aandacht voor projectontwikkeling te agenderen. Met die mindset gaan we graag met jullie in gesprek. Tot straks!

Met vriendelijke groet,

ERAC impact
KICKSTARTERS.
IMPACTMAKERS.
FIXERS.
www.erac.nl